

§ 2. Çekimli sesler.

9-njy gönükme. «Gyş» diýen hekaýajygy okaň.

Gyş

Dekabr, ýanwar, fewral aýlary gyş paslydyr. Gyşyna howa sowuk bolýar.

Gar ýagýar. Suw doňýar. Çagalar gar togalap oýnaýarlar. Gardan adam ýasaýarlar.

Soraglara dilden jogap beriň.

1. Haýsy aýlar gyş pasly?
2. Gyşyna howa nähili bolýar?
3. Çagalar näme işleýärler?

Ikinji soragyň jogabyny depderiňize ýazyň we a, o, u, y harplarynyň aşagyny çyzyň.

10-njy gönükme. Şygry okaň we düzüminde i, e, ö, u, ä harplary bolan sözleri aýdyp beriň.

Gar.

Gys aýynyň bir günü,

Ýatyr ýerde akja gar.

Eremänkä oňküsi,

Gar üstüne gar ýagýar.

Ak tigiden çözlenýän,
Sapak ýaly akja gar,
Şindem dynman ýagyp dur,
Ýuwas-ýuwaş galňayar. Koçä
bakyp aýnadan,
Öýde kiçijik Cary,
Arkaýyn synlap otyr,
Daşarda ýagýan gary.

A. Atabaýew.

Arkaýyn sözüniň manysyny sözlükden öwreniň.

düzümin arkaýn

11-nji gönükmä. Okaň we içinde o, u, a, y harplary bolan sözleri göçüriň.

Eýer, gün, ýelim, ýegen, ýolka, durna, ýorunja, köwüş, demir,
orak, ýorgan, ýagty, düýe, Çopan, ýumuş, ýuka, erik, sagat,
ýalyn, bugdaý, ýuwa, goýun, ýagyş, çörek, göle.

Nusga. Yolka, ýalyn...

ýorunja ýuwa eýer

A, i, o, ö, u, y, ü, e, ä

— çekimli seslerdir.

12-nji gönükme. Aşakdakylary okaň. Her sözdäki çekimli sesleri aýdyň.

Biziň klasymyz.

Biz birinji klasda okaýarys. Biziň klasymyzda otuz okuwçy bar.

Biz klasymyzy arassa saklaýarys. Partalary hapalamaýarys.

Arakesme wagtynda nobatçylyk edýäris. Biz mugallymymyzyň aýdýanlaryny doly ýerine ýetirýäris.

Soraglara dilden jogap beriň.

1. Siz näçenji klasda okaýarsyňyz?
2. Siziň klasyňyzda näçe okuwçy bar?
3. Siz klasyňyzy arassa saklaýarsyňyzmy?

13-nji gönükme. Okaň we her sözdäki çekimli sesleri aýdyň.

Mekdep.

Ol iki gat owadan jaý biziň mekdebimiz. Ol obanyň ortarasynda ýerleşýär.

Biz mekdebiň daş-töweregini arassa saklaýarys.

Mekdebimiziň oňat sport meýdançasy bar.

14-nji gönükme. Okaň we has gara ýazylan sözlerdäki çekimlileri aýdyp beriň.

Meniň adym Sona. Kakamyň ady **Aşyr**. Men birinji klasda **okaýaryn**. Joramyň ady **Jeren**. Men ähli sapaklarymdan başlik baha alýaryn.

Klasymyzyň hemme **okuwçylary** gowy okaýarlar.

Soraglaryň jogabyny depderiňize ýazyň we olardaky çekimlileriň aşagyny çyzyň.

1. Seniň adyň näme?
2. Sen ndgenji klasda okaýarsyň?
3. Sen sapaklaryňa nähili ýetişýärsiň?

15-nji gönükme. Atalar sözlerini okaň, manylaryny aýdyň we çekimli harplary göçüriň. Bir çekimlini iki gezek ýazmaň.

Çekseň zähmet, ýagar rähnet. şu günki işiňi ertä goýma.

Nusga. A, e, y...

zähmet

rähnet

16-njy gönükme. Matallary okaň we her sözdäki çekimlileri aýdyp beriň.

El bilen ekerler, Dil
bilen orarlar.

Polat atym ýuwrup barýar, Yeri
çepbe çöwürip barýar.

Sary agam içerde, Gökje
göly daşarda.

17-nji gönükme. şygry okaň. Her sözde haýsy çekimlileriň bardygyny aýdyň.

Üç söz

Sen dilimde şirin dessan,

Halk, Watan, Türkmenbaşı!

Sen Garaşsyz Türkmenistan,

Halk, Watan, Türkmenbaşı!

Watan içre ömür súýji,

Kalba ganat adam güýji,

Depämiziň altyn täji,

Halk, Watan, Türkmenbaşy!

Sözümi diňläň, ýaranlar,

Ak pata berdi erenler.

Size gurban şirin janlar,

Halk, Watan, Turkmenbaşy!

gunduz	magdan
--------	--------

18-nji gönükme. Hekaýajygy okaň we has gara ýazylan sözleri göçüriň.

Olardaky çekimlileri aýdyň.

Maksat.

Maksat biziň **klasymyзда** okaýar. Ol sapaklaryna oňat ýetişýär. Maksat **orän tertipli** okuwçylaryň biri. Ol **okuwdan** sebäpsiz ýeke minut hem galmaýar.

Maksadyň doganynyň ady **Enegül**. Ol ýedinji klasda okaýar.

Soraglaryň jogabyny depderiňize ýazyň.

1. Maksat nähili okuwçy?

2. Ol sapaklaryna nähili ýetitsýar?

19-njy gönükme. Matallary okaň we manysyny depderiňize ýazyň. şol sözlerdäki çekimlileri aýdyň.

Atdan beýik, itden pes

Basany aýlyk götereni ýyllyk.

20-nji gönükme. Hekaýajygy ims berip okan. Has gara ýazylan sözlerdäki çekimlileri aýdyň.

Çagalar bagy.

Selbi, Jeren, Mergen dagy çagalar bagyna gatnaýarlar.

Çagalar bagynda körpelere gowy seredýärler. Olar oýnaýarlar, şatlanýarlar.

Olara ýorgan, ýassyk, stol, oturgyç ýaly sözleriň öý goşlarynyň adyny aňladýandygyny hem öwredýärler.

Soraglara dilden jogap beriň:

1. Selbi, Jeren, Mergen dagy nirä gatnaýarlar?
2. Çagalar bagynda körpelere nähili seredýärler?
3. Çagalar bagynda olar näme işleýarler?

körpe	şatlanmak
-------	-----------